

Drahlavoslava Křandov

Slovotvorn charakteristika ruskch neologizm

Annotation

The last significant change in the Russian vocabulary took place in the half of the 80's of the 20th century in connection with the events of political and economical life in Russia. There emerged a need for the denomination of new realities. For new denominations Russian makes use of both, its rich word-formative and lexical potential as well as foreign potential concerning not only lexical and word-formative means but also word-formative approaches. The viability of the word-formative system can be seen in Russian during the adaptation of extensive vocabulary take-over from English. A complex overview of a current form neology shows that a significant part of word-formative approaches is related to the tendencies of language means economy. This is in line with a current trend: to express as much information as possible in a shortest time possible. It is the era of active abbreviation flooding, great growth of hybrid structures and the activation of univerbization tendencies; however, derivation and composition still rank among basic possibilities.

When creating neologisms, Russian does not know any limitations (phonemic, morphological, syntactical or typological), or in combining domestic and foreign features in one word because for Russian a communicative function is important.

Key words: Neologisms, word formativ, derivation, composition, abbreviations, univerbisation

Klov slova: Neologizmy, tvoření slov, odvozování, skldn, tvoření zkratek, univerbizace

Jazyk jako společenský jev je prostředkem dorozumívání a výměny myšlenek v lidském kolektivu. Každá zásadní změna v životě společnosti se zákonitě musí odrazit v jazyce. Zvláště slovní zásoba jazyka reaguje velmi citlivě na veškeré změny ve společnosti a ve způsobu života, aby jazyk mohl plnit svou základní funkci. Proto je slovní zásoba neustále v pohybu. Čím jsou politické, ekonomické i společenské změny bouřlivější, tím usilovněji se mimojazykové vlivy odrážejí v jazykovém systému daného jazyka. Těžko budeme hledat oblast života, v níž bychom se nesetkali s novými lexikálními jednotkami (neologizmy).

Proces obohacování slovní zásoby je dynamický a neukončený. Na obohacování slovní zásoby mají vliv jak vnější - přejímání cizojazyčné lexiky, tak i vnitřní faktory - sémantické a morfologické změny, posuny ve slovní zásobě různého typu.

K základním způsobům obohacování slovní zásoby patří jednak slovotvorné procesy, jakými jsou

- odvozování (derivace)
- skládání (kompozice)
- zkracování (abreviace)
- vytváření jednoslovných pojmenování (univerbizace)
- vytváření víceslovných (sdružených) pojmenování (multiverbizace)

a jednak neslovotvorné procesy, kam řadíme

- přejímání slov z cizích jazyků, při jejichž adaptaci může ruština ukázat životaschopnost svého slovotvorného systému
- kalkování (napodobování cizích vzorů)
- přenášení slovních významů na základě:
 - a) metaforizace (vnější podobnosti)
 - b) metonymizace (vnitřní souvislosti)
 - c) na základě rozšíření nebo zúžení významu

Z hlediska současného vývoje slovní zásoby a na základě excerpovaného materiálu¹ mohu konstatovat, že všechny výše uvedené slovotvorné procesy se promítají do ruské slovtvorby. Některé z nich mohou být upřednostněny a další odsunuty do pozadí. Mezi nejčastější slovotvorné postupy, které se podílejí na vzniku nových lexikálních jednotek,

1) Vzhledem k postavení publicistiky byl materiál čerpán z denního tisku (Известия, Правда, Комсомольская правда, Коммерсантъ, Чехия сегодня, Вёрсты, Ведомости, Независимая газета), časopisů (Лица, Огонёк, ТВ-Парк, Бурда, Домовой), informačních materiálů (letáky cestovních kanceláří, prospekty, inzeráty), z internetových stránek (www.ru; www.utro.ru) a z televizního vysílání.

patří především derivace, a to i u přejatých slov. Aktivními se stávají procesy univerbiza-ce, abreviace a kompozice.

V současné době derivace aktivuje nárůst počtu pojmenování s anglickým sufixem **-инг** (*байкинг, банджи джампинг, банкинг, боулинг, брифинг, дайвинг, демпинг, джипинг, джоггинг, допинг, инжиниринг, каньонинг, кейтеринг, консалтинг, лизинг, маркетинг, мониторинг, параглайдинг, паркинг, пилинг, рафтинг, рейсинг, рејтинг, рециклинг, сёрфинг, скејтбординг, стретчинг, стриптейсинг, трекинг, тюнинг, фитинг, холдинг, шокинг*). Jde o pojmenování, která jsou přejímána z cizího jazyka (především z angličtiny) zároveň se slovem jako celek, čímž je slovtvorná úloha sufixu oslabena. V původním jazyce jsou to slova morfologicky členitelná, která patří k určitému slovtvornému typu, zatímco v ruském jazykovém prostředí se tento sufix ještě nezformoval jako plnohodnotný prvek, protože většina slov, v nichž je zastoupen, postrádá slovtvornou strukturu. Proces morfematizace je však proces postupný, dlouhodobý, při kterém se cizojazyčné strukturní prvky v přejímajícím jazyce začínají vyčleňovat jako samostatné morfémy. O tom, že se tento sufix začíná pomalu „osamostatňovat“, svědčí i vytváření derivátů, které v angličtině chybějí (*сквошинг, контроллинг*)². Politici, moderátoři, tvůrci reklam, ale i mládež využívají jak ruských, tak i cizojazyčných slovních základů a „hrou se slovy“ se podílejí na rozšiřování okruhu těchto tzv. „ingových“ slov (*бездорожинг, бомбинг, кайфинг, мыслинг, празднинг, приколинг, скептинг, спортинг, стрессинг, шоунг, штопинг*). Slova tvořená sufixem **-инг** se dají zařadit do pěti základních lexikálně-tematických skupin, a to: do skupiny společensko-politické, ekonomické, vědecko-technické, sportovní a každodenního života.

Také slova se sufixem **-ер** (*бартер, брокер, ваучер, гамбургер, киллер, менеджер, отельер, плейер, тюнер*)³ jsou přejímána jako celek.

Naopak, procesem morfologizace prošel sufix **-ист**, který se již vyčlenil jako samostatný prvek. Je to velmi produktivní prvek, který se podílí na tvorbě substantiv označujících názvy osob v širokém slova smyslu (*глобалист, гомосексуалист, лоббист, пофигист, прогнозист, террорист, федералист, шантажист, экстремист, очеркист, связист*). Stává se také součástí okazionalizmů (*сумоист, вуйайерист, брэйнрингист*).

Vidíme, že derivací se mohou tvořit také slova okazionální, která mohou narušovat pravidla jazykové slovtvorby, a potenciální, která vznikají podle produktivních modelů, v souladu s jazykovými pravidly. Jedná se o řečová novotvoření, která se mohou změnit v jazyková. V současné době je velmi obtížné oddělit při takovém množství nových slov od sebe neologizmy, okazionalizmy a potenciální slova, a proto je lingvisté

2) Tato slova se již stala součástí slovníku.

3) Člověk, zabývající se tuningováním aut

začínají spojovat do jedné skupiny a považují je za neologizmy. Tyto neuzuální způsoby tvoření slov navyšují počet slovotvorných prostředků v jazyce (nové afixy, nové kombinace afixů) a rozšiřují hranice slovotvorného systému.

Aktivním je i sufix **-изация** (*зарплатизация, наркотизация*), který navyšuje počet procesuálních pojmenování, od nichž se často tvoří slovesa na **-изировать** (*долларизация – долларизировать; дигитализация – дигитализировать; криминализация – криминализировать; легализация – легализировать*). Tato podstatná jména jsou v ruštině řazena do skupiny podstatných jmen slovesných, třebaže od sloves nebyla utvořena.

Z ruských sufixů mají největší frekvenci sufixy **-ик, -ник, -щик** (*бутылочник, бюджетник, государственник, державник, дубляжник, перестроечник, переговорник, рыночник; налоговый, силовик, теневик; альтернативщик, застойщик, компьютерщик, оборонщик*), které se podílejí na tvoření názvů typu nomina actoris;⁴ dále potom sufix **-ка**, který se hlavně podílí na tvorbě deverbativních podstatných jmen (*разборка*) a univerbizovaných pojmenování (*гражданка, оборонка*).

Velmi časté je tvoření sloves od podstatných jmen (často cizího původu) pomocí nejruznějších sufixů, popř. i prefixů (*баксить, грипповать, индексировать, квартировать, лидировать, комиссарить, оскандалиться, паниковать, пенсионерить, приплюсовать, рэкетировать, хипповать, сникерснуть, эволюционировать*). Nejčastějšími sufixy jsou, jak dokládají příklady, sufixy domácího původu **-ова, -и** a sufix cizího původu **-ирова**. Slovesa se také velmi často tvoří od podstatných jmen označujících zvířata (*слонять* - nic nedělat; *свинячить* - dělat nepořádek, být nekulturní, nepořádný; *ослить* - říkat různé hlouposti, mluvit nerozumně; *сослить* - říct zjevnou hloupost).

Stranou nezůstává ani prefixace u sloves, a to především u přejatých, kterou se realizují nejen významové diferenciaci, ale především vidové změny, protože slovesa přejatá z neslovanských jazyků bývají většinou obouvidová. Jak dokazují příklady, největší frekvenci mají prefixy domácího původu **с-, от-, про-** (*спрогнозировать, отксерить, отрегулировать, отрекламировать, отреставрировать, пробойкотировать, продегустировать, проинформировать, проинтервьюировать, прооперировать*), dále **о-** (*обанкротиться*), **рас-** (*раскритиковать*), **раз-** (*разрекламировать*), **за-** (*застраховать, запланировать*). Jedná se o proces v ruštině velmi intenzivní. Slovesná prefixace může také sloužit jako prostředek stylistické charakteristiky, kdy nepřidává slovesu žádný zvláštní význam, ale pouze ukazuje na příslušnost k té či oné vrstvě jazyka. Nejvíce takto utvořených sloves spadá do sféry

4) Nejčastěji pojmenovávají stoupence, přívržence někoho, něčeho (*рыночник, теневик*), nebo označují příslušnost ke kolektivu (*бюджетник, бесплатник, бутылочник*) či názvu profesí (*оборонщик, отраслевик, силовик, дубляжник*).

профesionálního jazyka, jehož cílem je významově modifikovat sloveso (*засолить* x *посолиить*; *завесить* x *взвесить*; *закартографировать* x *картографировать*; *зарегулировать* x *регулировать*).

V rámci derivace dochází i k aktivizaci procesu přechylování, na němž se hlavně podílí sufix **-ша**, méně již sufixy **-ка** a **-иса** (*автомобилистка*, *адвокатша*, *бодибилдерша*, *маникюрша*, *миллионерша*, *скейтёрша*, *спринтерша*, *редакторша/редактриса*, *репортёрша*). Třebaže počet substantiv se sufixem **-ша** narůstá, stále mají ohraničené použití. Jsou to slova hovorová, typická pro ústní mluvu a profesionální jazyk. Jejich rozšíření pravděpodobně brání dvojznačnost, protože pojmenovávají ženy podle povolání jejího muže (odpovídá českému paní doktorová, paní generálová) a také ženy podle vykonávané profese.

Aktivní je také tvoření přídavných jmen od přejatých podstatných jmen pomocí domácích sufixů, nejčastěji **-овый** a **-ный**, která v původním jazyce nenajdeme

(*гламур* – *гламурный*; *демпинг* – *демпинговый*; *кейс* – *кейсовый*; *лейбл* – *лейбловый*; *офис* – *офисный*; *рейтинг* – *рейтинговый*). Orientace na cizojazyčnou slovní zásobu přispěla k nárůstu počtu nesklonných substantiv (*граффити*, *лобби*, *мафиози*, *профи*, *секси*, *сиди*, *хиппи*, *яппи*), z nichž se některá stávají příkladem morfologické adaptace, např. *граффитист*, *лоббист*, *лоббировать*, *мафиозный*, *мафиози-отель*, *сидюшник*, *хипповать*.

Sílící slovo-tvorná tendence, která se projevuje růstem okazionálního, individuálního tvoření slov a širokým používáním osobních jmen politických a veřejných činitelů, je v ruské lingvistice charakterizována jako «рост личностного начала»⁵. Jména osob vytvářejí celé řady odvozených slov různé sémantiky i struktury. V procesu slovo-tvorby se tak objevují nejrůznější afixy a afixoidy, např. **-ист** (*ельцинист*), **-ец** (*жириновец*), **-изм** (*путинизм*), **-щина** (*горбачёвщина*), **анти-** (*антигайдаровец*), **про-** (*проельцинский*); **-оид** (*ельциноид*), **-фобия** (*путинофобия*), **-мания** (*горбимания*). Se jménem bývalého ruského prezidenta se pojí sufix **-инг** (*путинг*) ve významu «žebříček Putina». Kromě podstatných a přídavných jmen se objevují také příslovce utvořená podle modelu **по + příjmení + -овски** (*по-путиновски*, *по-черномырдиновски*, *по-гайдаровски*). Příjmení se stává také součástí kompozit a slovo-tvorných hříček (*горбостройка*, *чубаучер*).

Ve slovo-tvorbě může docházet i k procesu zcela opačnému, kdy se tvoří substantiva bezsufixálním způsobem. Jde o slova označující převážně názvy osob, které se tvoří od přídavných jmen na **-льный** (*провинциальный* – *провинциал*; *федеральный* – *федерал*; *нелегальный* – *нелегал*; *региональный* – *регионал*; *маргинальный* – *маргинал*; *неформальный* – *неформал*). Tento způsob tvoření slov není pro ruštinu

5) ПАНОВ, М.В.: Из наблюдений над стилем сегодняшней периодики. In: Язык современной публицистики. Москва 1988, s. 27

ničím novým. Objevoval se již v 60. - 70. letech minulého století, ale v současné době počet takto utvořených slov neustále stoupá, což může být spojeno s tendencí ekonomie jazykových prostředků.

Kromě standardních výše uvedených postupů je třeba mezi neologizmy zařadit lexikální jednotky vzniklé pomocí dalších slovotvorných postupů. Jedním z těchto postupů může být např. kalambúr⁶. Bouřlivé sociální změny se stávají úrodnou půdou pro slovotvornou činnost s pomocí různých kontaminací (наложения, каламбурные образования)⁷, které byly dříve využívány humoristy a satiriky, ale dnes je vytvářejí hlavně publicisté k ironizování nějaké nové skutečnosti. Tento slovotvorný postup potvrzuje kombinační schopnosti ruštiny, protože velmi často dochází k porušování pravidel slovotvorby. Jedná se o nepříliš početnou skupinu slov tvořených neobvyklým způsobem, tzn. mechanickou kombinací dvou slov, ale podle produktivních modelů (катастрофка; покупант; прихватизация či обирализация; партозавр). Z dalších kontaminací můžeme připomenout бандократия, бровеносец, демокрад, дерьмократы, путингбург, сексплуатация, хрущобы⁸ apod. Velmi často se součástí «kontaminovaného» slova stávají slova cizojazyčná, což je důkazem jejich adaptace v novém jazykovém prostředí. Zvláště příznačné jsou případy kontaminace anglických a ruských prvků v žertovně-ironických slovních hybridech, jimiž je přeplněn současný jazyk mládeže, např. англиш, бутылбол, фрилавка.

V ruštině je zvláště od konce XX. století zřejmá tendence růstu analytismu, kdy se zvýšil počet vícemorfémových struktur a ve větší míře se začala objevovat spojení s analytickými přídavnými jmény ruského původu nebo již zdomácnělými (částečně zkrácenými), tzv. **analyty**⁹, což jsou neskloňné lexikální jednotky, které vztah k podstatnému jménu vyjadřují analytickými prostředky, tedy tvarem slova, nikoliv morfologickými (flektivními). To, že tyto rysy narůstají, neznamená, že ruština přestává být jazykem syntetickým.

K vysoce aktivním analytům můžeme zařadit, např. **гос-** (государственный), **гум-** (гуманитарный), **дем-** (демократический), **ино-** (иностранный),

6) Tento slovotvorný postup je znám i v češtině, např. lyrikál, kompostejner

7) SAVICKÝ, N., ŠIŠKOVÁ, R., ŠLAUFOVÁ, E.: *Rusko-český a česko-ruský slovník neologizmů*. Praha Academia 1999 s. 6

8) Toto slovo se začalo objevovat s velkou frekvencí na jaře 2007 v tisku vedle hovorového slova хрущёвка, což souviselo s výnosem vlády tyto domy do roku 2010 zbourat. Slovo vzniklo kontaminací slov Хрущёв а трупцобы.

9) Slovo анализ poprvé použil Panov v roce 1971.

ПАНОВ, М.В.: *Об аналитических прилагательных*. In: Фonetика. Фонология. Грамматика. Москва 1971. V současnosti se touto problematikou zabývá ve svých pracích také Krysin, např. КРЫСИН, Л.П.: *Русский язык сегодня 2*, Москва 2003

мед- (медицинский), **нар-** (народный), **нац-** (национальный), **проф-** (профессиональный), **пром-** (промышленный), **спец-** (специальный), **спорт-** (спортивный), **строй-** (строительный) арод. – *госгарантии, госсубсидии, гостайна, гумпомощь, демблок, демизменения, иновалюта, иномарка, инопресса, медстраховка, нарден, нацбез, нацпрограмма, промзона, спецвыпуск, спецкомиссии, спецоперации, спецсигналы, спецоружие, спорткар, спорткомплекс, стройкомплекс.*

Z hlediska tvoření nových slov plní funkci analogickou funkci prefixoidů¹⁰ kořenového typu a dávají vznik zkratkovým složeninám¹¹ neboli kompozičně-zkratkovým slovům,¹² v nichž stojí v prepozici a plní funkci přívlastku. Vyčlenily se stejně jako cizí prvky typu **авто-** (автомобильный), **авиа-** (авиационный), **агро-** (агрономический), **био-** (биологический), **гео-** (геологический), **гидро-** (гидрологический), **евро-** (европейский), **метео-** (метеорологический), **нарко-** (наркотический), **порно-** (порнографический), **секс-** (сексуальный), **теле-** (телевизионный), **термо-** (термический), **тур-** (туристический), **фото-** (фотографический), **эко-** (экологический/экономический)¹³ арод. парѣ. *автодорога, автоинспекция, автомойка, автономности, автостоянка, автострахование, автосалон; авиабилет, авиопассажир, авиапелёт; агротуристика; биокефир, биопродукты, биоинженер, биомногозерновой, биотеррор, биометрический, биоассортимент, биобезопасность,*

10) Pojem afixoid, prefixoid, suffixoid se objevil u Potichy. Do té doby se tyto prvky označovaly jako «první část složených slov» nebo «prefix». (Русская грамматика 1980, Šmilauer V.: Tvoření slov v češtině, Praha 1967).

ПОТИХА, А.З.: Современное русское словообразование, Москва 1970.

Buzássyová K. uvádí, že se jedná o osobitý typ morfému, který se uplatňuje hlavně při hybridních slovech. Je také interpretován jako kořenový morfém, jeden ze základů složeného slova, kdy se do spojení mohou dostat také původně odseknuté části prvního členu původně dvouslovného motivantu. Slova s odseknutým prvním členem nazývá kompozičně-zkrácenými slovy.

BUZÁSSYOVÁ, K.: K dimenziám internacionalizácie slovnjej zásoby. In: Internacionalizmy v nové slovní zásobě. ÚJČ AV ČR, Praha 2003, s. 10-13)

11) GAZDA, J.: Dynamika a internacionalizace slovní zásoby současné ruštiny. Brno 1996, s. 51

12) BUZÁSSYOVÁ, K.: K dimenziám internacionalizácie slovnjej zásoby. In: Internacionalizmy v nové slovní zásobě. ÚJČ AV ČR, Praha 2003, s. 12-13

13) O problematice těchto elementů existuje celá řada odborných prací a pojednání (Kostomarov, Zemská, Panov, Krysin, Uluchanov) i v české jazykovědě (Martincová, Savický, Dokulil, Gazda, Mejstřík), avšak v hodnocení morfémového statutu těchto mezinárodních (většinou řecko-latinských) prvků jsou mezi autory a jednotlivými jazykovědci rozdíly.

биотехнологии, биотопливо, биошампунь; геопатогенный; гидромассаж; евро-валюта, европарламент; метеоинформации, метеослужба; наркоугроза, нарко-полицейский, наркоторговец, наркоделец, наркозависимый, наркокурьер; порно-бизнес, порносайт, порноиндустрия; секстанцы, сексидол; телечиночник, телеигра; термобельё; турагентство, турфирма, туроператор, турбизнес, тур-бизнесмен, турпродукт, туриндустрия, туркомпания, турпоездка; экобензин, экозона, экосистема, экотеррорист.

U mnohých přejatých kořenových prvků dochází k postupnému osamostatňování, které vyúsťuje v různé míře k určité lexikální samostatnosti. Prvky ztrácejí ad- jektivní charakter a získávají status samostatné lexikální jednotky. Příčinou jejich vydě- lování v samostatnou jednotku může být jejich narůstající frekvence používání a snaha o «ekonomii» jazykových prostředků. Svou samostatnost získaly např. **авто, видео** (tento audiovizuální prostředek je sice nahrazován jinými dokonalejšími přístroji, ale přesto si zachovává vysokou slovotvornou aktivitu), **диско** (vyskytuje se ve významu vyznávání určitého životního stylu, diskotéka, hudební styl), **порно, стерео, фитнес**,¹⁴ k nimž se přiřazuje také **супер**, o čemž svědčí i slova «*суперски*», «*суперский*». «Супер» neustále rozšiřuje své významy, např. *суперакция, суперраспродажа* (velmi výhodný); *суперкачество, суперартист, суперребёнок, суперталант* (vynikající, prvotřídní, nadaný, výjimečný); *суперкар* (luxusní a zároveň drahý); *супероружие* (nejmodernější); *супермаркет, суперрегион, супертайфун* (veliký, obrovský); *супервторник* (rozh- odující); *суперамбициозный, супернизкий* (superlativ).

S rozvojem informačních technologií se do popředí dostává komponent **ки- бер-** (кибернетический), např. *кибервойна, киберпространство, киберкоманда*.

Budoucnost má před sebou také komponent **нано-** (*нанотехнологии, нано- частицы, нанометр, нанограм, нанотрубки, нанокосметика, наноматериалы,*

¹⁴ *Фитнес, řídce фит* ve složeninách (*фитнес-зал; фитнес-мода; фитнес-клуб; фитнес-гимнастика; фитнес-техника; фитнес-наркоман; фит-сорта*) vystu- ruje ve významu *tělesná a duševní zdatnost, dobré zdraví, vhodný na podporu dobrého zdraví a v současné době také ve významu «nízkokalorický»*. – *Новыми сегментами должны стать лёгкие «фитнес»-сорта, не содержащие сахара и жира. (Известия, 24.2.2005) -- Розничные торговцы замечают, что йогурты с приставками «био» и «фит» продаются на 10-20% лучше обычных. (Коммерсантъ, 27.7.2004)*

наноиндустрия, нанопурга),¹⁵ který se začal vyskytovat také samostatně díky zvýšené frekvenci užití¹⁶.

Nelze opominout ani tvoření slov s internacionálními morfémy (většinou řecko-latinského původu) typu **анти-, гига-, гипер-, де-, квази-, контр-, макро-, мега-, микро-, пост-, псевдо-, экс-** apod. (*антирыночник, антитабачный, антиглобалист, гиперинфляция, дерублевизация, контрпродуктивный, макроэкономика, мегарайон, мегабренд, миникамера*). Jak je z příkladů obou skupin patrné, poji se tyto cizojazyčné afixální, popř. afixoidní morfémy nejen s cizojazyčnými, ale i ruskými slovními základy, což vede ke vzniku hybridních kompozit¹⁷, která jsou projevem dvou procesů v odborném vyjadřování – univerbizace a internacionalizace.

Velmi produktivní složku nových pojmenování představují v posledních desetiletích kompozita. Příčinou jejich vzniku je potřeba pojmenovávat nové jevy v oblasti odborného vyjadřování, případně profesní mluvy a slangu a vytvářet nová pojmenování v textech publicistického stylu. Předpokladem pro jejich vznik je vliv cizích jazyků a tendence vedoucí k «ekonomii» vyjadřování. Je to výhodnější, kratší pojmenování než slovní spojení nebo opisná forma a snadněji se od něho tvoří deriváty

15) *Нано přeжато з řečtiny про označení jedno miliardové části*

Dostalo se i do složeného slova з žargonизмом нурга – lhaní a spolu s ním označuje zručného, ale nepoctivého příjemce grantů.

16) *Президент создал крупнейшую промышленную госкорпорацию, которая соберёт под своим крылом самые лучшие технологии страны. «Ростехнологии» смогут объединить и «авто» и «авиа», и даже столь модные сейчас «нано».* (Известия, 27.11.2007)

17) *Lingvisté k řešení problematiky hybridních kompozit přistupují z různých úhlů. Nejvíce se touto problematikou zabývají čeští lingvisté. Podle V. Mejstříka je východiskem klasifikace hybridních kompozit formální (slovnědruhová) utvářenost jako celku (substantivní, adjektivní ev. verbální hybridní kompozitum). (MEJSTRÍK, V.: Tzv. hybridní složeniny a jejich stylová platnost. Naše řeč 48/1965, s. 1-18)*

Martincová vychází z hlediska genetického a dělí je do dvou skupin. (MARTINCOVÁ, O.: Problematika neologismů v současné češtině. Praha 1983, s. 121-124)

18) *Slovo топлес se stalo velmi populárním na podzim roku 2007, o čemž svědčí i jeho slovo tvorná aktivita. Nejčastěji vystupuje jako součást slovních spojení a kompozit (мировой топлес-этикет; топлес-пляж; стиль топлес; топлес-безопасность). V tisku se slovo objevilo s poznámkou «без верха; пляжный нудизм».*

Лучшим местом для загара топлес традиционно считается пляж Копакабана в Рио-де-Жанейро. - Топлес здесь вроде дресс-кода. - Топлес-пляж – его тусовочная атмосфера привлекает сюда толпы молодых, красивых и сексапильных. (www.blogcentrum.ru, 22.11.2007)

(кофе-брейк х кофебреечный). Zvláštní pozornost je třeba věnovat růstu produktivnosti kompozit, která vznikají vlivem angličtiny podle analogického strukturního modelu – slovotvorný systém ruštiny kopíruje určitý typ pojmenování, což je důkazem toho, že ani vzdálenost jazyků vzhledem ke gramatické stavbě není překážkou vzniku nového nebo aktivizace máloproduktivního modelu tvoření pojmenování. Převážná část kompozit je cizího původu jako celek a do ruštiny byla přejata spolu se slovem (*атташе-кейс; байкер-кросс; банк-кредитор; бизнес-вумен; бизнес-ланч; бизнес-центр; вэлнесс-центр; джек-пот; интернет-банкинг; интернет-кафе; кофе-брейк; пресс-конференция; реалити-шоу; рок-концерт; ски-кросс; тайм-аут; тайм-чартер; топлес-этикет*;¹⁸ *тюнинг-ателье; шорт-трек; шоу-бизнес; штрих-код*); druhé místo zaujímají kompozita skládající se z jednoho komponentu cizího a jednoho domácího, popř. zdomácnělého, která vznikla polokalkováním, popř. na domácí půdě podle cizího slovotvorného postupu (*бизнес-образование; допинг-проба; интернет-торговля; онлайн-бронирование; онлайн-заявка; стресс-тексты; тандем-прыжок; тюнинг-встреча*). V obou případech se jedná o kompozita bez spojovacího vokálu,¹⁹ i když u kompozit 2. skupiny se můžeme, sice zatím zřídka, se spojovacím vokálem setkat (*блоггосообщество*). Podle tohoto strukturního modelu se aktivizuje tvoření pojmenování, jejichž hromadný výskyt narušuje flektivní charakter nejen ruštiny, ale i dalších slovanských jazyků. Daneš píše: «mohli bychom říci, že tu do češtiny vstupuje jistý typologicky nový gramatický moment».²⁰ Tuto myšlenku lze vztáhnout s určitým omezením i na ruštinu.

Stranou nezůstává ani tvoření kompozit ze dvou domácích (zdomácnělých) komponentů pomocí spojovacího vokálu «о» nebo «е» (*гаражестроение, стеклопакеты, однополый брак, машиноместо, стенолаз, мусоросортировка, мусоросжигательный завод, налогоплательщик, пассажиропоток, ресурсосбережения, снегоход*).²⁰

Setkáváme se také s jevem, kdy je nesklonný komponent připojen postpozitivně, např. *бретели-спагетти; визажистка-профи; картофель-фри; смертники*

19) Man přiřazuje kompozita bez spojovacího vokálu ke kompozitům přechodného typu (jev mezi složeninami přiřadovacími a pořadovacími), kde první člen vystupuje ve funkci přívlastku nebo nejde vztah zcela určit. (*царь-пушка, стоп-кран, норланд-цемент*) – MAN, O.: *Základy lexikologie ruského jazyka*. Praha 1975

20) DANEŠ, F.: *Český jazyk na přelomu tisíciletí*, Academia, Praha 1997, s. 24

21) SAVICKÝ, N.P.: *Neologie jako singulární bod jazykovědy*. In: *Česká slavistika 2003. České přednášky pro XIII. mezinárodní kongres slavistů, Ljubljana, 15.-21.8.2003*, Academia Praha 2003, s. 141. 24) *Univerbizací v ruštině se zabývala také RUDINCOVÁ, B.: Процессы универбации в современном русском языке*. In: *Gazda J.: Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí*. Brno 2002, s. 192-200

камикадзе; *террористы-камикадзе*; *юбка-стреч*. Takovýto tvar Savický nepovažuje za složené slovo, neboť první komponent se nezávisle skloňuje.²¹ V současné ruštině narůstá počet pojmenování, která někteří lingvisté řadí mezi složeniny, jiní mezi víceslovná pojmenování a další mezi přechodný typ, který by se mohl nazvat kompozičně-souslovným. Jsou to pojmenování, která vytvářejí apoziční vztah, kdy obě části vystupují jako samostatné prvky s vlastní gramatickou charakteristikou, tzn., že se obě skloňují; první substantivum se stává určeným a druhé určujícím, např. *автостоянки-башни*; *астроном-любитель*; *башни-близнецы* Всемирного торгового центра; *велосипед-бездорожник*; *врач-трансплантолог*; *девочка-великан*; *друг-спортсмен*; *каблук-шпилька*; *коммерсант-нелегал*; *маркетолог-аналитик*; *микрофон-петличка*; *огурцы-убийцы*; *отель-пещера*; *офицер-шпион*; *продавец-иностранец*; *предприятия-банкроты*; *ракеты-перехватчики*; *ракушка-тент*; *террорист-профессионал*; *террорист-самоубийца*, *туристы-водники*; *фанатики-смертники*; *фильм-призер*; *фирма-посредник*^{22, 21}

Jak již bylo v úvodu řečeno, jsou mnohá kompozita ekonomičtější než jejich opisná forma, jsou kompaktní svým tvarem, vnitřní forma je čitelnější, jejich význam je snáze přijímán.²²

Pozice určujícího členu může být v kompozitu zastoupena také zkratkou (*ТВ-парк*, *ГМ-продукт*; *GPS-приёмник*, *SPA*²³ –salony, *SPA-процедуры*, *spa-услуги*), nebo symbolem (*Е-лирнинг*, *е-торговец*, *е-коммерция*).²³

Vznik pojmenování má své zákonitosti, které jsou odlišné v různých jazycích, ale i v rámci jednoho jazyka. Jednou z univerzálních tendencí, která charakterizuje slovanské jazyky, je tendence «šetřit» jazykové prostředky. Tato tzv. komprese se odráží v procesu **univerbizace**.²⁴ Termín univerbizace poprvé použil A.V.Isačenko.²⁵ Někdy je

22) *S tímto typem se začínáme setkávat i v českém tisku, např. matka-vraždkyně, medvěd-zabiják.*

23) *SPA (Spa, spa, ale i Cna) – z latinského sanitas per aqua nebo sanita per aqua (zvláštní vodní procedury) se do ruštiny překládá jako «здоровье через воду» nebo «здоровье с помощью воды». Současné chápání SPA je mnohem širší. Jedná se o ozdravovací komplex procedur s použitím vody – minerální, mořské, sladké, s mořskými řasami, léčivého bahna a léčivých rostlin.*

24) *Univerbizací v ruštině se zabývala také RUDINCOVÁ, B.: Процессы универбизации в современном русском языке. In: Gazda J.: Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí. Brno 2002, s. 192-200*

25) *ISAČENKO, A.V.: Общные законности и национальные специфичности в развитии словни засобы слованских языков. In: K historickosrovnávacímu studiu slovanských jazyků. Olomouc-Praha 1957, s. 143-151. Ve svém článku píše, že jednotlivé typy pojmenování (komplexní pojmenování, složená slova a deriváty) představují jednotlivé etapy jednoho společného*

daný proces nazývá v ruské lingvistice «синтетическое сжатие», «стяжение» nebo «семантическая конденсация».

Na lexikální úrovni se projevuje jako transformace existujících víceslovných, komplexních pojmenování v jednoslovná, kondenzovaná pojmenování,²⁶ která mohou vzniknout různými slovotvornými procesy. Je třeba podtrhnout, že jednoslovná pojmenování se od víceslovných pojmenování odlišují svým stylistickým zabarvením. Vzniklé „univerbáty“ patří do hovorového, popř. profesionálního jazyka.

O velké produktivitě tohoto způsobu tvoření slov v současné ruštině svědčí nejen jejich vysoká frekvence v ústní mluvě (hovorové, profesionální) a v různých textech (uměleckých, vědeckých, publicistických), ale i snadné tvoření slov odvozených. Prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků pronikají do písemného projevu a odtud je jen krok k jejich neutralizaci, např. оборонные отрасли промышленности – *оборонка*; незавершённая стройка – *незавершёнка*; заграничная командировка – *загранка*; легковая машина – *легковушка*; отечественная продукция – *отечка*.

V ruštině existují různé typy univerbátů, které vznikají nejčastěji slovo-
tvornými procesy, jakými jsou derivace (теневой бизнесмен – *теневик*), kompozice (обмен товарами – *товарообмен*), různé typy zkracování (акционерное общество – *АО*; иностранная фирма – *инофирма*; промышленная зона – *промзона*)²⁷ včetně stažení slovního spojení bez sufixace za současného zkrácení slovního základu (дефицитный товар – *дефицит*; контактные линзы – *контакты*; корпоративные вечеринки – *корпоративы*; наличные деньги – *нал*; позитивный результат – *позитив*; эксклюзивные новости – *эксклюзив*; экзотическое растение, животное – *экзот*) nebo substantivizace přídavných jmen (наличные деньги – *наличные*). Nejvíce se na tvoření jednoslovných pojmenování v dnešní době podílí sufixální derivace a mezi nejproduktivnější sufixy patří sufix *-ка*²⁸ (*аварийка*, *автогражданка*, *малолитражка*, *минималка*, *японка*).

procesu, jehož podstatou je ztráta samostatnosti jednoho z členů dvoučlenného pojmenování, spojení dvou komponentů do jednoho celku. Tento proces považuje za jednu ze zákonitostí rozvoje slovní zásoby a nazývá ho kondenzací. (s. 145)

26) Tamtéž, s.145;

ДОКУЛИЛ, М.: Твоření slov v češtině 1. Teorie odvozování slov. Praha 1967, s. 27-28

27) Čeští lingvisté tento typ spojují s kompozicí (s výjimkou iniciálových zkratk), protože tímto způsobem vznikají kompozičně-zkrácená slova různého stupně redukce (спецназ, компромат, инофирма)

28) Univerbáty s tímto sufixem mají dlouhou historii. Daný slovotvorný model vznikl ve 40. letech 19. století v hovorovém jazyce v prostředí mezi divadelníky. Tehdy se objevily názvy divadel jako např. Мариинка (Маринский оперный театр); Александринка (Александринский драматический театр).

Mezi jednoslovnými výrazy se v poslední době objevuje skupina slov, která je utvořena od trpných přídavných jmen slovesných, např. *неучтѣнка* - неучтѣнные деньги, товары; *незавершѣнка* - незавершѣнная стройка.

Velkou aktivitu vyvíjí také sufix **-ик**, který se nejčastěji používá pro označení osob podle činnosti, profese, např. *биржевик, бюджетник, деловик, погодник, ручник, рыночник, сырьевик, теневик, уголовник, частник*. Setkáváme se s ním i v derivátech označujících předmět, např. *бесшумник, мобильник, мультик, ночник, обменник, ужастик*, avšak tato slova patří mezi hovorová. Své místo při tvoření jednoslovných pojmenování mají také sufixy **-ушка, -ок, -уха, -юга, -щина**, např. *аннушка, легковушка, психушка, комок, совок, бытовуха, заказуха, мокруха, развлекуха, спецуха, чернуха, журналюга, чрезвычайщина*, z nichž hlavně poslední tři se podílejí na vzniku stylisticky snížených slov, slov se záporným emocionálně-expressivním zabarvením, která se dostávají na stránky tisku, protože těmito prostředky se dají lépe vyjádřit odsouzení, ironie i nadsázka.

Jednoslovné výrazy se tak mohou používat v různých významech v závislosti na tom, jaká konkrétní slovní spojení zastupují, např. *молочник* ve významu prodavač-mlékař; nádoba na mléko; pracovník v mléčném průmyslu; *ночник* původně noční lampička, pak i noční vozka, noční letec (stíhač), dnes obchod s nepřetržitou otevírací dobou; *персоналка* – osobní záležitosti, osobní automobil a nově osobní počítač nebo příplatky k platu nebo penzi za zásluhy. Univerbizovaná pojmenování se tak podílejí na vzniku polysémie.

Na každém kroku, jak v písemných, tak i v ústních projevech, se setkáváme se zkratkami. Znějí z televizních obrazovek, objevují se v novinových článcích s různou tematikou, odborných textech, reklamách, obchodech apod., a proto je současné období nazýváno «obdobím aktivních zkratek» (Kozáková, Kostomarov, Zemská). Na konci XX. století se tvoření zkratek stalo vysoce produktivním způsobem tvoření nových slov. Jaká je příčina tohoto jevu? Je to potvrzení toho, co je již známe, a to vliv mimojazykových faktorů na vnitřní vývoj jazyka. Jejich produktivita souvisí s dynamičností našeho života a spočívá v tom, že se současné jazyky snaží vyjádřit co nejvíce informací za co nejkratší dobu a analytické nominace komplikují vyjadřování a tím i proces komunikace. A to je také důvod vytvářet k nim zkrácené synonymické tvary - zkratky a kompozičně zkratková slova různého typu.

Je.A.Zemská uvedla, že «в языке аббревиация выполняет компресивную функцию, т.е. служит для создания более кратких, чем соотносительное словосочетание, номинаций». ²⁹ Kromě této funkce, kterou zkratky plní zejména

v obchodním, publicistickém a vědeckém jazyce, slouží zkratky od poloviny XX. stolecí ještě jako prostředek expresivizace řeči.

Termín zkratka je v odborné lingvistice vykládán rozdílně. V některých pracích je v úzkém slova smyslu za zkratku považován pouze iniciálový typ, některé gramatiky pojem zkratka chápou širěji a zařazují k nim i různé typy zkratkových slov³⁰ (složených), zkrácené «odseknuté» tvary podstatných jmen nebo atributivních částí slovních spojení, např. *спец* (специалист), *профи* (профессионал), *фанат/фан* (фанатик), *копир* (копировальный аппарат), *дефицит* (дефицитный товар), *тень* (теневая экономика), *импорт* (импортные лекарства), *комплекс* (комплексный обед),³¹ popř. slova odvozená od iniciálových zkratk (ГАИ – гаишник).³² Většina slov, utvořených tímto způsobem, se nejčastěji vyskytuje v hovorovém jazyce nebo profesionální mluvě, odkud pronikají do spisovného jazyka. Někteří lingvisté hovoří o tom, že «усечение слов и основ следует рассматривать как подсистему обычного словообразования, потому что оно, как и всё словообразование, базируется, как правило, на принципе синтагматической экономии».³³

V současné ruštině jsou zastoupeny všechny typy zkratk, které jsou utvořeny podle známých slovotvorných modelů a které můžeme rozdělit podle frekvence na různé skupiny a jejich podskupiny. Zastoupeny jsou zkratky iniciálové (vlastní, akronyma), např. *ГМ* – генетически модифицированный; *ОМОН* – Отряд милиции особого назначения; *ФСНП* – Федеральная служба налоговой полиции; sem můžeme zařadit i zkratky psané latinkou, např. *SMS*, *PC*, *PR*, *TV*, *GPS*, které většinou bývají součástí kompozita, např. *CD-стойка*; *TV-тумбы*; *SIM - карта*; *SMS - сообщение*;

30) *Man, Kostomarov, Zemská*

31) *Tomuto typu zkracování se také říká apokopa, která je charakterizována jako přirozený a zákonitý jev u slov a slovních spojení, která mají vysokou frekvenci použití. V jazyce se setkáváme s čistou a smíšenou apokopou. V prvním případě se odstraňuje část fonematického složení slova nebo slovního spojení (позитивный результат – позитив; туристическая поездка – тур; фанатик – фанат; специальное назначение – спецназ; коммерческий банк – комбанк). U smíšeného pak proces tvoření nových slov probíhá ještě s pomocí jiných způsobů a prostředků slovo tvorby, nejčastěji však sufixací (видеомагнитофон – видик; тунейдец – туник).*

32) *Русская грамматика. Москва 1980, s. 255*

33) *ЧУНЬЦЗЕ, Л.: Тенденция к экономии словообразовательных средств в современном русском языке. In: Русское слово в мировой культуре. Русский текст и русский дискурс сегодня. Материалы X Конгресса международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы. Санкт-Петербург 2003, s.283 под редакцией Роговой К.А., Рогожинской Н.О.*

VIP - персоны; IT-специалист; PR-компания. Zkratky slabičné (skupinové),³⁴ např. *главред* (главный редактор); *демпроп* (демократическая пропаганда); *морпех* (морской пехотинец); *общепит* (общественное питание); *сексот* (секретный сотрудник); *торгпред* (торговый представитель) jsou dobře známy nositelům ruštiny a kromě toho jsou v hovorovém i spisovném jazyce pravidelně používány. Dále jsou vytvářeny zkratky smíšené (iniciálově-slabičné), např. *АСКО* (Акционерная страховая компания); *ЕвБРР* (Европейский банк реконструкции развития); *АСКО* (Акционерная страховая компания); *КоАП* (Кодекс об административных правонарушениях). Objevují se také zkratky kombinované s číslicí (*H5N1*).

Některé zkratky podlely lexikalizaci, např. *бомж*, které se do aktivního užívání dostalo z policejních protokolů. Lexikalizované zkratky se velmi často stávají motivujícím základem pro vytvoření řady derivátů: *бомж – бомжиха/бомжовка, бомжонок, бомжатник, бомжевать/бомжировать*. Výslovnost mnohých anglických zkratk dala vzniknout slovům, např. *PC - писюк; ISQ - аська; CD - си-ди, сидюк; SMS - эсэмэска а эсэмэсник* (ten, kdo posílá do sdělovacích prostředků SMS-zprávy); *SIM – симка; PR - пиар*, které se stalo derivačním základem pro vznik dalších slov s pomocí různých sufixů, např. *пиарщик, пиаровец, пиарство, пиаровский, пиарный, пиарить* a součástí kompozit, např. *пиар-атака, пиар-компания, пиар-подготовка*.

Velmi produktivním modelem se v ruštině stává tvoření slov z ruských iniciálových zkratk, které také podléhají slovotvorným procesům a stávají se tak východiskem pro tvoření odvozených slov, např. *МИД – мидовец, мидовский; ОМОН – омоновец, омоновский; ГБ – гэбист/гэбэшник, гэбэшный; ЦБ - цэбэшник, цэбэшный; НТВ – энтэвэшник, энтэвэшный; ГАИ – гаишник, гаишный*.

O derivátech, vzniklých ze zkratk, se zmiňuje již V.G.Kostomarov, který píše: «образование такого рода в прошлом вообще не допускались».³⁵

Zkracování zaujímá v rámci tvoření slov specifické místo. Ve srovnání s ostatními způsoby a slovotvornými prostředky nejvíce odráží tendenci ekonomie jazykových prostředků.

Negativní stránku zkratk vidí N.Valginová³⁶ «Создание аббревиатурных наименований - самый продуктивный способ компрессии многословных названий, особенно названий учреждений, организаций (партийных, общественных,

34) HAUSER, P.: *Nauka o slovní zásobě. Praha 1978, s. 155-156. Tyto zkratky nazývá skupinovými z hlediska struktury a z hlediska fungování v projevu je řadí mezi zkratková slova, protože se jako slovo píše a skloňují se.*

35) КОСТОМАРОВ, В.Г.: *Языковой вкус эпохи. Из наблюдений над речевой практикой масс-медиа. Москва 1994, s.159*

36) ВАЛГИНА, Н.С.: *Активные процессы в современном русском языке. Москва 2003, s. 148*

государственных), высших и средних учебных заведений и т.п. Однако эти краткие наименования могут оказаться непонятными для всей массы населения, и в этом их очевидное неудобство. Более того, многие из них неудобны в орфоэпическом смысле (напр. новое образование ГИБДД³⁷ вместо всем известного и благозвучного ГАИ»).

Při pojmenování využívá ruština jak svůj bohatý slovotvorný a lexikální potenciál, tak i cizojazyčný, a proto z popisu slovotvorné charakteristiky současné ruštiny nelze vyloučit cizojazyčná slova a výrazy, slovotvorné prvky ani slovotvorné postupy, přejaté převážně z angličtiny. Nebývalý příliv cizojazyčných lexikálních jednotek, který se započal koncem 20. století, není v ruštině žádným výjimečným jevem. Je to přirozený výsledek politické a ekonomické integrace států, důsledek navázání ekonomických, politických a kulturních styků s jinými zeměmi. Jak se s ním ruština vyrovná, ukáže až budoucnost. Také ruští lingvisté ve vztahu k cizím slovům nezaujímají jednotný názor.

Souhrnný pohled na současnou tvarovou neologii v ruštině ukazuje, že převážná část slovotvorných postupů souvisí s tendencí ekonomie, úspornosti jazykových prostředků. Je to období záplavy aktivních zkratk, velkého nárůstu hybridních struktur (potvrzují kombinační schopnosti ruštiny) a aktivizace tendencí univerbizačních; přitom derivate a kompozice stále patří k základním možnostem. Při tvorbě neologizmů ruština nezná téměř žádná omezení (fonemická, morfologická, syntaktická nebo typologická), platí to i pro kombinování domácích a cizích prvků v jednom slově; důležitá je komunikativní funkčnost. Také spojovatelnost jednotlivých prvků je skoro bez hranic a prvky lexikální se široce uplatňují ve funkci afixální.

Jak uvádí Kostomarov, tvoření slov má v jazyce pět funkcí: nominativní, konstruktivní, kompresivní, expresivní a stylistickou. V dnešní době se uplatňují hlavně tři z nich, a to nominativní, expresivní a kompresivní.³⁸

Literatura citovaná

Kniha

- Daneš, F. a kol.: Český jazyk na přelomu tisíciletí. Academia Praha 1997
Gazda, J.: Dynamika a internacionalizace slovní zásoby současné ruštiny. Brno 1996
Dokulil, M.: Tvoření slov v češtině I. Teorie odvozování slov. Praha 1967
Hauser, P.: Nauka o slovní zásobě. Praha 1986
Man, O.: Základy lexikologie ruského jazyka. Praha 1975
Martincová, O.: Problematika neologizmů v současné spisovné češtině. Praha 1983
Šmilauer, V.: Tvoření slov v češtině, Praha 1967

37) ГИБДД - Государственная инспекция безопасности дорожного движения. Častěji se však užívá zkratka БД (бэ-дэ) - безопасность дороги.

38) КОСТОМАРОВ, В.Г.: Современный русский литературный язык. Москва 2003, s. 694

Валгина, Н.С.: Активные процессы в современном русском языке. Москва 2003
 Земская, Е.А.: Русский язык конца XX столетия (1985-1995). Москва 1996
 Земская, Е.А.: Современный русский язык. Москва 2000
 Костомаров, В.Г.: Современный русский литературный язык. Москва 2003
 Крысин, Л.П.: Русский язык сегодня I. Москва 2000
 Крысин, Л.П.: Русский язык сегодня II. Москва 2003
 Панов, М.В.: Об аналитических прилагательных. In: Фонетика. Фонология. Грамматика. Москва 1971
 Потиха, З.А.: Современное русское словообразование. Москва 1970
 Русская грамматика. Москва 1980

Článek ve sborníku

Buzássyová, K.: K dimenziám internacionalizácie slovnej zásoby. In: Internacionalizmy v nové slovní zásobe. ÚJČ AV ČR Praha 2003, s. 5-16
 Isačenko, A.V.: Obecné zákonitosti a národní specifičnost ve vývoji slovní zásoby slovanských jazyků. In: K historickosrovnávacímu studiu slovanských jazyků. Olomouc-Praha 1957, s. 143-151
 Rudincová, V.: Процессы универбации в современном русском языке. In: Savický, N.P.: Neologie jako singulární bod jazykovědy. In: Česká slavistika 2003. České přednášky pro XIII. Mezinárodní kongres slavistů Ljubljana 15.-21.8.2003, Academia Praha 2003, s. 135-145
 Панов, М.В.: Из наблюдений над стилем сегодняшней периодики. Язык современной публицистики. Москва 1988
 Чуньдзе, Л.: Тенденция к экономии словообразовательных средств в современном русском языке. In: Русское слово в мировой культуре.
 Русский текст и русский дискурс сегодня. Материалы X Конгресса международной ассоциации преподавателей русского языка и литературы. Санкт-Петербург 2003, s. 279-287

Článek v časopise

Martincová, O.: K problematice lexikálních neologizmů. In: Slovo a slovesnost. 33/1972, s. 283-293
 Mejstřík, V.: Tzv. hybridní složeniny a jejich stylová platnost. In: Naše řeč, 48/1965, s. 1-18
 Черникова, Н.В.: Слова вместо словосочетания. In: Русская речь 3/2003, s. 46-51

Slovníky

Savický, N., Šišková, R., Šlaufová, E.: Rusko-český a česko-ruský slovník neologizmů. Praha Academia 1999

Literatura tématu

Gazda, J.: Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky. Brno 1999
 Gazda, J.: Jazykovědná rusistika na počátku nového tisíciletí. Brno 2002
 Chlupáčová, K.: K sémantické neologii v současné ruštině. Slavica Pragensia XXV. Praha 1985, s. 253-262
 Chlupáčová, K.: Из наблюдений над актуальной лексикой. Rossica 2/1996, s. 20-30
 Martincová, O.: Окаzionaliальные слова в сопоставительном аспекте. In: Сопоставительное изучение словообразования славянских языков. Москва 1987, s. 170-173
 Rudincová, V.: Typy pojmenování v současné ruštině. Ostrava 2000
 Sádliková, M., Savický, N., Šišková, R., Šlaufová, E.: Slovník postpřelomové doby. Slavia 63/1994, č.3, s. 267-276
 Брагина, А.А.: Неологизмы в русском языке. Москва 1973
 Винокур, Г.О.: Заметки по русскому словообразованию. Известия АН СССР, т. V, 1946, s. 315-332
 Колесов, В.В.: Жизнь происходит от слова. Санкт-Петербург 1998
 Костомаров, В.Г.: Русский язык в иноязычном потоке. In: Русский язык за рубежом 2/1993, s. 17-26
 Матюхина, В.С.: Способы номинации в современном русском языке. Наука Москва 1982
 Попова, Т.В., Рацибурская, Л.В., Гугунава, Д.В.: Неология и неография современного русского языка. Москва 2004
 Розенталь, Д.А.: Современный русский язык. Москва 2002
 Шапошников, В.Н.: Русская речь –1990 х. Современная Россия в языковом отображении. Москва 1998

